

γάσθησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν διάπλῃ-
σιν καὶ ἐνόητα τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους συνε-
τέλεσαν. Ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις
ἐβλάστησαν τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἰδέας τῆς
ἐθνικῆς ἐνόητος, τὰ ὁποῖα ἡ ἐναρμόνιος αὐρα
τῆς Γερμανικῆς ποιήσεως ἐναπέθηκεν εἰς τὰς
σφριγώσας καρδίας τῆς νεολαίας. Ἀπὸ τὰς
ἐδρας τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων ἐδόθη
τὸ πρῶτον σύνθημα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς
ιδέας τῆς Γερμανικῆς ἐνόητος. Ἡ ἰδέα αὕτη
ἐν τῇ ὁμιχλώδῃ ἀτμοσφαίρᾳ ἐκ τῶν ἀναθυμιά-
σεων τοῦ δεσποτισμοῦ, τῶν φυλετικῶν διαιρέ-
σεων καὶ τῶν κοινωνικῶν προλήψεων κατὰ τοὺς
χρόνους τῆς Ἰερᾶς Συμμαχίας καὶ τῆς ἀντιδρά-
σεως κατὰ τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν ἐπεφαίνετο ὡς
παράμορφον ἀποκύημα νοσηρᾶς φαντασίας. Ἀλλ'
ὅμως μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας διὰ τῆς ἐπιδράσεως
ἣν ἔσχεν ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμῶν καὶ τῶν
ἐπιστημῶν πρὸς ἀναμόρφωσιν τοῦ κοινωνικοῦ
καὶ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἡ ἰδέα
αὕτη ἀνέλαμψεν ἀκτινοβόλος καὶ ὠδήγησε τὸ
Γερμανικὸν ἔθνος εἰς τὴν παγίωσιν τῆς πολιτι-
κῆς αὐτοῦ ἐνόητος.

(Ἐπετα: συνέχεια).

K. N. ΚΟΣΤΗΣ.

Ἡ μάθησις εἶνε ὅπως ἀνωφελὴς ἂν μὴ συνυ-
πάρχη τῇ ἀγαθότητι καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ
μὴ προϋποθέτῃ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτῆρος.
Ὁ Πεσταλότσης μάλιστα ἐφρόνει ὅτι ἡ διανο-
ητικὴ ἀνάπτυξις μεμονωμένη εἶνε ἐπιβλαβὴς καὶ
ἤθελε τὴν μάθησιν ἔχουσιν τὰς ρίζας αὐτῆς
καὶ ἀντλοῦσαν τὴν δύναμίν της ἐν τῇ θελήσει
ὑποτεταγμένη εἰς τὸ κράτος τῆς θρησκείας καὶ
τῆς δικαιοσύνης.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἡλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΕ'.

Τὸ Λατομεῖον

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου λεύγης ἀπὸ τῆς
Βωθραί, παρὰ τὴν ὁρῶν κοιλάδος, ποτιζομέ-
νης ὑπὸ τῆς Γόννης, ὑψοῦται ὡς ὑπερμεγέθους
τοῖχος μακρὰ βράχων σειρὰ. Ἀλλοτε ἐξωρύσ-
σοντο οἱ λίθοι των, χαίνουσιν δ' ἔτι πολλὰ-
χῶ, ὡς ἀνοικτὰ μεγάλα στόματα, αἱ εἴσοδοι
τῶν ἐγκαταλειμμένων λατομεῶν. Τινὰς αὐτῶν
ἀπέφραξαν ἤδη βᾶτοι καὶ παράσιτοι θάμνοι,
ἀλλὰ κατέστησαν ἀπρόσιτοι ἔνεκα ἐσωτε-
ρικῶν καὶ ἐξωτερικῶν καταπτώσεων. Ὁδὸς
φοιτωμένη ἄλλοτε ἄλλ' ἐρημωθεῖσα σχεδὸν ἀπὸ
τῆς ἰδρύσεως σιδηροδρόμου, διέρχεται παρὰ

τοὺς πρόποδας τῶν βράχων αὐτῶν. Καὶ ὅμως,
ἐκτὸς πενιχρῶν τινων οἰκημάτων, ὑποφαινομέ-
νων διὰ τοῦ φυλλώματος ἐν τῷ μυχρῷ τῆς κοι-
λάδος, καὶ σχεδιῶν τινων ἐκ ξύλων καταφερο-
μένων ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐν συνοδείᾳ θορυβῶδει,
ὁ τόπος εἶνε μονήρης, σιωπηλὸς καὶ σχεδὸν ἄγριος.

Ἐντὸς ἐνὸς τῶν παλαιῶν τούτων λατομεῶν,
τοῦ μᾶλλον μεμονωμένου καὶ ἀπρόσιτου, ἀνευ-
ρίσκομεν πρόσωπα τῆς ἱστορίας ταύτης γνωστὰ
ἤδη εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

Ὁ θόλος αὐτοῦ, καίτοι ὑπὸ θάμνων περιβαλ-
λόμενος, ἦτο ἀρκετὰ ὑψηλός, ὅπως χωρήσῃ ἁ-
μάξιον μετὰ τοῦ φορτίου του, ἀπὸ πολλῶν δὲ
ἤδη ἡμερῶν εἶχε τοποθετηθῇ παρὰ τὴν εἴσοδον
τῆς κοιλότητος ἡ ἁμαξα τῶν σχοινοβατῶν τῆς
Βωθραί. Ἡ ἁμαξα αὐτή, ὡς γνωρίζομεν, ἦτο
ἀληθὴς κινητὴ οἰκία, ὅπου ὁ θίασος ὅλος ἠδύ-
νατο νὰ καταλύῃ καὶ νὰ κοιμᾶται. Διὰ τὸ
ἀνετώτερον δὲ εἶχε τοποθετηθῇ ἔξω τὸ πύρι-
νον τοῦ μαγειρείου καὶ ἄλλα τινὰ ὀγκώδη
σκευῆ. Κατὰ τὸν σκοτεινὸν μυχὸν τοῦ λατομεῖου
φραγὴ ἐκ λίθων καὶ κλάδων ἀπέτελει εἶδος
τι σταύλου δι' ἵππων γηραιόν, ἰσχνόν καὶ το-
σοῦτον κατεσκληκότα, ὥστε ἠπόρει τις πρὸς τὸ
θαῦμα ὅτι κατάρθωσεν ὁ ταλαίπωρος νὰ σύρῃ
ἕως ἐκεῖ, διὰ χαραδρῶν καὶ τριβόλων, τὴν βα-
ρεῖαν ἐκείνην ἁμαξαν.

Τοιοῦτον καταφύγιον εἶχεν ἐκλέξει ὁ ἀπαρά-
μιλλος θίασος. Ἀπαξίῳ τὰς εὐφημίας καὶ τὰ
χειροκροτήματα τοῦ ὄχλου, ἐφαίνετο ἀναπαυό-
μενος ἀπὸ τῶν παρελθόντων θριάμβων του, ἐ-
κτὸς ἂν τυχὸν εἶχε λόγους ἰδιαιτέρους ν' ἀπο-
φεύγῃ πρὸς καιρὸν τὴν κοινὴν προσοχήν.

Ἀπετελεῖτο δὲ πλέον ἐκ τῶν τριῶν μόνον
προσώπων, ἅτινα ἐφαίνοντο συγκροτοῦντα μίαν
μόνην οἰκογένειαν: τοῦ Ἡρακλέους, ἀρχηγοῦ
καὶ κυριάρχου τῆς κοινότητος, τῆς συμβίου αὐ-
τοῦ ὥραιας ἀμερικανίδος, καὶ Ζωζοῦ τέλους τοῦ
Ἐξηρθρωμένου, υἱοῦ των ἡ δῆθεν υἱοῦ των. Πάν-
τας αὐτοὺς δὲν ἐκόσμουσαν πλέον αἱ χρυσοφανεῖς
ἐνδυμασίαι τῶν δημοσίων παραστάσεων, οὐδὲ
τὰ σχετικῶς καθάρια ἐνδύματα ἅτινα ἐφόρουσαν
ἐν τῇ πόλει. Ἡ ὥραία Ἀμερικανίς, γυμνόπους
καὶ κοντὸν περιβεβλημένη μεσοφόριον, εἶχε τὴν
ὀψιν ἀθιγγανίδος. Ὁ Ἡρακλῆς ἐκάλυπτε τὰς
μεγαλοπρεπεῖς τοῦ κορμοῦ του διαστάσεις διὰ
βλουζῆς κυανῆς, τοῦ παιδίου δὲ τὴν ἐνδυμασίαν
ἀπέτελει χιτὼν καὶ σκελὰ καὶ τοὺς γυμνοὺς
αὐτοῦ πόδας περιέβαλλον σανδάλια πρῶτην ἐρυ-
θρά, ἐσχισμένα καὶ παράχρσα ἐκ τῆς μακρᾶς
χρήσεως.

Παρὰ πᾶσαν τὴν ἑλεεινὴν αὐτὴν θέαν, ὁ θία-
σος δὲν ἐφαίνετο καταδικασμένος εἰς μεγάλην
ἐγκράτειαν ἐν τῇ μονώσει του. Εὐθὺς μετὰ τὴν
ἄφιξίν του, ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἐγνώριζε κάλλι-
στα τὴν χώραν, μετέβη ἔφιππος εἰς χωρίον κεί-

μενον ἐπὶ τῆς ἄλλης τῶν βράχων κλιτύος, καὶ ἠγόρασεν ἄφθονα τρόφιμα, ῥευστά τε καὶ στερεά. Ἐζῶν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἐν χλιδῇ, καὶ οἱ τὴν λεωφόρον, παρὰ τὸ λατομεῖον, διαβαίνοντες χωρικοὶ ὠσφραίνοντο τὴν κνίσσαν τῶν ὀρεκτικῶν ἐδεσμάτων, ἅτινα ἐμαγεῖρευν ἐπὶ τοῦ πυράνου της ἡ ὠραία Ἀμερικανίς. Δὲν ἐστεροῦντο δὲ, φαίνεται, καὶ χρήματα, διότι πολυλάκις ὁ οἰκοδεσπότης ἐπορεύετο κρύφα εἰς τὰ πλησιέστερα τῆς κατοικίας του καπηλεῖα, καὶ μετὰ μακροῦς ἐκεῖ σταθμοὺς ἐπανέκαμπτεν οἰκαδε πορφυροῦς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐξημμένην τὴν μορφήν καὶ τὸ βῆμα κλονοῦμενον.

Οὕτως ἡμιμεθύων ἐπέστρεφεν ἡμέραν τινα εἰς τὸ λατομεῖον· μέθη δὲ καίτοι ἀτελής τοιοῦτου ἀνθρώπου, ῥωμαλέου καὶ κτηνώδους, θὰ ἦτο βεβαίως φοβερά.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ὠραία Ἀμερικανίς, ἐπὶ λίθου καθημένη, διώρωνε παλαιάν τινα πλεκτὴν κρεόχρουν ἀναξυρίδα, ἐφ' ἣν ἤλπιζεν ἔτι ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνῷ ὁ Ζωζὸς εἶχεν ἀπέλθει νὰ βοσκήσῃ τὸν ἵππον εἰς τὰ ἄκρα τῶν δρόμων. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ γυνὴ ἐνόησε πόθεν ἤρχετο ὁ Ἡρακλῆς, παραιτήσασα δὲ τὴν ἐργασίαν της, ἠγέρθη ὀρμητικῶς.

— Πάλιν! ἐφώνησε βαδίζουσα ὀργίλη πρὸς τὸν σύμβιόν της· κακομοίρη μεθύστακα! ἀκαμάτη! δὲν ἐντρέπεται; Δὲν φθάνει ποῦ δὲν βγάζουμε ἐδῶ τίποτε, μόνον σκορπῆς καὶ τὰ χρήματα ποῦ μᾶς ἔδωσε ὁ ἀφέντης. . . Ἐλεγα πῶς θὰ εἶχες μυαλὸ ν' ἀγοράσῃς μ' αὐτὰ ἓνα ἄλλο ἄλογο, γιατί αὐτὸ ποῦ ἔχομε θὰ σκάσῃ καμμιὰ μέρα ἀπὸ τὴν πείνα κι' ἀπὸ τὰ γερατεῖα! Μὰ ἐσύ ἄλλο δὲν κάνεις παρὰ νὰ πίνῃς ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ. . . Δὲν ξεύρω ποῖός με κρατεῖ νὰ σὲ πνίξω!

Σημειωτέον ὅτι ἡ ὠραία Ἀμερικανίς ἦτο ἀδύνατος καὶ ἰσχνή, ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἠδύνατο νὰ τὴν θρυμματίσῃ δι' ἐνὸς μόνου γρονθοκοπήματος. Ἀλλὰ τοσαύτην ἤσκει ἐπ' αὐτὸν παράδοξον ἐπιρροὴν ὥστε οὐδέποτε διανοήθη καὶ ὁ ἀθλητὴς ν' ἀσκήσῃ τὴν ῥώμην του ἐπὶ τῆς καχεκτικῆς του συλῆγος. Ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας τῆς ἀμάξης, καὶ ἀπήντησε κατηχυμένους:

— Ἐλα, μὴ θυμώνῃς, Μαριώ! Ξεύρεις πῶς ἐδώσαμε ὑπόσχεσι νὰ κρυφτοῦμε, ὡς ποῦ νὰ τελειώσῃ μιὰ κάποια ἱστορία. . . Τί νὰ κάμω τὸ λοιπόν; Πάω νὰ σκάσω ἀπὸ τὴν πλῆξιν. . . γιὰ διασιδέσθαι πίνω μιὰ δεκάρα βράκι. Τί βία ἔχομε νὰ φύγωμε; Κ' ἔπειτα, Μαριώ μου, θαρρεῖς πῶς σ' ἐλησμόνησα; Σοῦ 'φερα καὶ σένα τὸ μερτικό σου, γιὰ τὸ στομαχόπονό σου.

Ἐξαγαγὼν δὲ τοῦ θυλακίου του φαλιδίον ρακῆς κ' ἐκπωματίσας αὐτό, κατέπιεν ὀλίγον ἐκ τοῦ περιεχομένου του, ὅπως βεβαιωθῇ ἀναμφιβόλως, ὅτι τὸ ποτὸν δὲν εἶχε βλαβῇ κατὰ

τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ ὠραία Ἀμερικανίς ἡ Μαριώ — ἀδιάφορον — ὤρμησεν ἐπ' αὐτὸν καὶ τοῦ ἀπέσπασε τὸ φιάλιον, κραυγάζουσα:

— Φθάνει σου, κακομοίρη! αὐτὸ εἶνε 'δικό μου.

Καὶ φέρουσα τὴν φιάλην εἰς τὰ χεῖλη της ἐπιεν ἐξ αὐτῆς ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὴν κενώσῃ ἀπνευστί. Ἐσταμάτησεν ὁμως τέλος, καὶ ἀφοῦ τὴν ἐφύλαξεν, εἶπε δι' ἡπιωτέρας φωνῆς:

— Ἐχεις καὶ τὰ καλά σου, Γερώνυμε· καὶ ἂν ἤθελες μόνον νὰ κυττάξῃς λιγάκι τῆς δουλειαίς σου. . . Δὲν ἔκαμες κακὴ δουλειὰ μὲ τὸν ἀφέντη. . . ἀλλὰ σὰ σκοῦρο μοῦ φαίνεται τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ εἴμαστ' ἀναγκασμένοι νὰ κρυβώμεθα εἰς αὐτὴ τὴν ποντικότρυπα. . . Δὲν μοῦ λές, ἀλήθεια, τί συνέβη τὴν νύκτα ποῦ βγήκες μὲ τὸν χονδρὸν; Δὲν σ' ἀρέσει νὰ τὸ λές, τὸ ξεύρω, ἀλλὰ μαζὺ μου. . .

— Φθάνει, Μαριώ, ἀπήντησεν ὁ Ἡρακλῆς συκθρωπάσας αἰφνης καὶ ἀποστρέφων τὴν κεφαλὴν. Ἐκέρδησα παράδες, αὐτὸ εἶνε σπουδαῖο, . . γιὰ τᾶλλα σοῦ εἶνε ἀδιάφορο. . . Ποῦ εἶνε τὸ παιδί;

Ὁ Γερώνυμος ἐκάλει οὕτω Ζωζὸν τὸν Ἐξηθρομένον.

— Βοσκάει τὸ ἄλογο. Μὲ τὰ σωστά σου, τὸ λοιπὸν, δὲν θέλεις νὰ μοῦ εἰπῇς;

— Κρύβε λόγια, σοῦ εἶπα! Θὰ τὰ μάθῃς καμμιὰ μέρα. Ἦθελα νὰ τοῦ κάμω τὸ μάθημα τοῦ παιδιοῦ, . . κι' αὐτὸ δὲν ἔρχεται. Κάπου θὰ κοιμήθηκε, βάζω στοίχημα! Τί χαμένο κορμί! Μὰ τὸ Χριστό, λυποῦμαι τὰ δέκα τάλλαρα, ποῦ τ' ἀγόρασα ἀπὸ τοὺς γύφτους, ὅταν ἦταν μικρό!

— Σώπα, Γερώνυμε! Δὲν τὸ κάνομε τίποτα, ἂν δὲν θαρῇ πῶς εἶνε παιδί μας, κ' ἔκαμες καλὰ ποῦ ὀδιώξες τὸ δούλο, γιατί τοῦ γύριζε τὸ κεφάλι. Νά τον ὁ Ζωζὸς, ἔρχεται, . . βάλ' τον τόρα νὰ μελετήσῃ.

Ἀληθῶς δὲ ἠκούσθη μονότονος συριγμός, καὶ συγχρόνως ὁ βηματισμός τοῦ γηραιοῦ ἵππου ἐν τῇ βραχύδει ἀτραπῷ, ἥτις ἔφερε πρὸς τὸ λατομεῖον. Ἡ Μαριώ ἀνέλαβε τὴν ἐργασίαν της, καὶ μετὰ μικρὸν ἐφάνη ὁ Ζωζὸς, σύρων διὰ σχοινίον τὸ ἀσθματικὸν ζῶον. Ἰδὼν τὸν Γερώνυμον ἐσίγησε, καὶ ἀνέλαθεν ὕψος ὑπουλον, ὡς μαθητῆς τις εὐρισκόμενος αἰφνης ἐνώπιον μισητοῦ διδασκάλου. Ἀφῆκε δὲ τὸ σχοινίον, καὶ ὁ ἵππος ἐβάδισε μόνος πρὸς τὴν ἐκ ξηρῶν φύλλων κοίτην του, κατὰ τὸν μυχρὸν τοῦ σπηλαίου.

Ὁ Ζωζὸς οὐδὲν εἶπεν εἰς οὐδένα κ' ἐκάθισεν.

Ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφῆκαν ἡσυχον ἐπὶ μακρὸν.

— Ἐλα ἐδῶ, μασκαρατζῖκο! εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς διὰ τῆς τραυλιζούσης ἐκ τοῦ οἴνου φωνῆς του. Ἐλα νὰ ἰδοῦμε τὸ μάθημά σου. . . Δὲν

ἔχω ἐγὼ σκοπὸ νὰ σὲ τρέφω, χωρὶς νὰ κάνης τίποτε.

— Δὲ θέλω, ἀπήντησεν ὁ Ζωζὺς, ἐν φόβῳ συγχρόνως καὶ τόλμῃ. Καλλίτερα ἔχω νὰ μὴ φάω... τίποτε... διόλου... Εἶμαι κουρασμένος.

Ὁ Ἡρακλῆς, χωρὶς παντάπασι νὰ ταραχθῇ, ἤπλωσεν ἐπὶ τοῦ τραχέος ἐδάφους μικρὸν τινα ἐμβαλλωμένον τάπητα.

— Ἀφῆσε τὰ νάζια, ὑπέλαβε, κ' ἔλα γρήγορα! Ἔλα, .. νὰ δοκιμάσωμε πάλι τὸ *μεγάλο ἀνοιγμα*.

Ὑπὲρ πάσας τὰς ἀσκήσεις τοῦ μαθητευομένου αὐτῇ ἦτο ἡ δυσκολωτέρα καὶ μᾶλλον ὀδυνηρά.

— Ὅχι, ὄχι τὸ *μεγάλο ἀνοιγμα*! ἐφώνησε τὸ ταλαίπωρον παιδίον, ἐγειρόμενον ὀρμητικῶς. Κάνω τὸ πῆδημα εἰς τὸν ἀέρα, περπατῶ μὲ τὰ χέρια... ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔμπορῶ.. δὲν ἔμπορῶ!

— Ὅταν εἶνε κανεὶς νέος καὶ τρυφερὸς ἔμπορεῖ νὰ τὰ μάθῃ αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἀργότερα χονδραίνουν τὰ κόκκαλα, καὶ ἡ κλειδώσεις δὲν λυγίζουσιν. Ὅθι μ' εὐχαριστήσης μιὰ μέρα, ὅτι σοῦ ἔμαθα πράγματα νὰ κερδίζης τὸ ψωμί σου... Ἔλα νὰ τελειώσωμε!

Τὸ παιδίον δὲν ἐκινεῖτο κ' ἐφαίνετο μελετῶν ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν.

— Ἔλα, Ζωζὺ μου, εἶπε θωπευτικῶς ἡ δῆθεν μήτηρ, ἄφηστ' αὐτά. Ἄν κάμης τὸ μεγάλο ἄνοιγμα, θὰ σοῦ δώσω λιγάκι ρακί, ποῦ φύλαξα γιὰ σένα.

Κ' ἐξαγαγοῦσα τὸ φιαλίδιον ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὰ χεῖλη της, τὸ μὲν ἵνα θεραπεύσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὀρεξιν, τὸ δὲ ἵνα ἐρεθίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θετοῦ της υἱοῦ.

Ἄλλ' ὁ Ζωζὺς ἔμενεν ἀναίσθητος πρὸς τὸν πειρασμόν. Κατεσκόπει δὲ πᾶσαν κίνησιν τοῦ δεσπότου, οὐτινος ὁ θυμὸς ἤρχιζε νὰ συσπᾷ τὴν κτηνωδὴ μορφήν.

— Ἄ εἶσι! ἐβρόντησε τοῦ ἀθλητοῦ ἡ φωνή· μοῦ κάνεις τὸν κουφὸ! τώρα τὰ λέμε!

Κ' ἔδραμε πρὸς τὸν ἀνυπότακτον μαθητήν... Ἄλλ' ὁ Ζωζὺς, ὅσον ἀπαθὴς καὶ ἂν ἦτο, εἶχεν ὅμως πολλὴν εὐκίνησιν. Ἰδὼν κινηθέντα τὸν δῆθεν πατέρα του, ὥρμησεν ἔξω τοῦ λατομείου καὶ δι' ὀλίγων πηδημάτων εὐρέθη εἰκοσι βήματα μακρὰν τοῦ Ἱερωνύμου.

Οὗτος ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ σθάνη ἀμέσως ὅτι ἐκλονοῦντο αἱ κνημαὶ του· ἄλλως δὲ τὸ ἔδαφος ἦτο κατωφερές καὶ πετρῶδες. Βλέπων ὅτι ἐξαλίζετο, ἔστη φρονίμως κ' ἐφώνησεν ἐπεικῶς:

— Ἔλα, καὶ δὲν σὲ δέρνω... σοῦ τὸ ὑπόσχομαι!

— Ἔλα, προσέθηκεν ἡ ὠραία ἀμερικανίς, δεικνύουσα τὸ φιαλίδιον, κενὸν ἤδη κατὰ τὰ

τρία τέταρτα. Ἔλα νὰ πιῆς τὸ μερτικό σου... ἂν ἔχη.

Ἄλλ' ὁ Ζωζὺς ἐφαίνετο βαθέως μελετήσας τοὺς στίχους τούτους τοῦ Λαφονταίνου:

Δὲν ἦτανε κουτὸ πολὺ
Τοῦ Μπάρπα Γιάννη τὸ σκυλί.

Ὅπισθοδρομήσας δὲ περισσότερον, ἐφώνησεν ἀγρίως:

— Ψεύταις! Ψεύταις!

Ἡ ὕβρις αὐτῇ περιήγαγεν εἰς μακρίαν τὸν μέθυσον.

— Ἄ! ἐκραύγασε: χάσαμε λοιπὸν καὶ τὸ σέβας... Τώρα σὲ συγυρίζω!

Καὶ ὥρμησεν ἐπὶ τὴν βραχώδη κατωφέρειαν, κωφὸς πρὸς τὰς κραυγὰς τῆς συζύγου του ἥτις ἐφώνει:

— Πρόσεχε, Γερώνυμε! θὰ σκοτωθῇς!

Δὲν ἀνεκόπη δέ, καὶ προῦχθαι πάντοτε, καὶ τοὶ ἀναγκαζόμενοι ἐνίστε νὰ λοξοδρομῇ. Καὶ ὁ Ζωζὺς ἐπίσης ἔφευγε ταχύς, περίτρομος, καὶ κάλλιστα γνωρίζων, ὅτι ἂν συνελαμβάνετο, τρομερὰν θὰ ὑφίστατο τιμωρίαν. Ἐν τούτοις τὸ δεκαετὲς αὐτὸ παιδίον, τὸ ἀπὸ μακροῦ ἦδη οὐδὲν ἔχον στήριγμα, δὲν ἔκλειε, δὲν ἐφώναζε, οὐδ' ἐσκέπτετο νὰ καλίσῃ βοήθειαν. Ἐφευγε μόνον δρομαῖον, χάρις ἴσως εἰς τὴν ἰσχύνητα καὶ τὴν κενὴν του κοιλίαν, ἀρκούμενον μόνον νὰ στρέφῃ ἐνίστε τὴν κεφαλὴν.

Ὁ διωγμὸς παρετάθη ἐπὶ τινὰς ἔτι στιγμὰς. Ὁ Ζωζὺς ἐτρέπετο πρὸς τὰ δυσβατότερα μέρη, ἀλλ' ὁ Ἱερώνυμος, καίτοι πνευστιῶν, δὲν ἀπεθάρρυνετο κ' ἐφαίνετο ἀναμένων νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν ἡ κόπωσις τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο καὶ ἀνυπεράσπιστον πλάσμα.

Τὸ παιδίον κατηθύνετο πρὸς μικρὰν λόχμην, ὅπου ἤλπιζε νὰ εὕρῃ ἄσυλον· διερχόμενον δὲ χαράδραν τινά, συνήγαγεν ὡς ὁ Δαβὶδ—καὶ τοὶ δὲν ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν του—ὀλίγας πέτρας, ἵνα ὑπερασπισθῇ δι' αὐτῶν ἐν ἀνάγκῃ.

Ἀλλὰ τοῦτο, ὅσον ταχέως καὶ ἂν ἐγένετο, ἐβράδυνε κἄπως τὸν δρόμον του, καὶ ὁ Ἱερώνυμος ὠφελήθει τὸ ἐπλησίασε, κραυγάζων ἀλαζώνως διὰ τῆς βραγχώδους καὶ ἀσθματικῆς του φωνῆς.

— Ἄ! βρωμόπαιδο, δὲ μοῦ γλυτώνεις τώρα!

Καὶ ὁ Ζωζὺς αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι συνελαμβάνετο πλέον. Ἐπεστράφη τότε ἀποτόμως, ἐσφενδόνησε κατὰ τοῦ Ἡρακλείους ἕνα τῶν λίθων του, κ' ἐκτύπησε αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον.

Οὕτως ἐκτύπησε καὶ ὁ Δαυὶδ τὸν Γολιάθ. Ἄλλ' ἡ σφενδὼν ἐκεῖνου ἐσφενδόνησε βιαιότερον τὸν λίθον ἢ ὁ βραχίον τοῦ μαθητευομένου ἀθλητοῦ, ἴσως δὲ καὶ τὸ κρανίον τοῦ Ἡρακλείους ἦτο σκληρότερον τοῦ γίγαντος τῆς Γραφῆς. Ὅπως δὴ ποτε, ὁ Ἱερώνυμος δὲν ἔπεσε, ἀλλ' ἔστη

μόνον ζαλισθείς, καὶ τὸ αἷμα ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς πληγῆς του.

Τὸ παιδίον ὑπέλαβεν ὅτι τὸν ἐφόνευσεν, ἢ καὶ ὅτι τὸν ἐπλήγωσε βαρέως. Παρίτρομον ἐπὶ τῇ πράξει του, ἐτράπη ἔτι ὀρμητικώτερον εἰς φυγὴν.

Ἄλλὰ δὲν εἶχεν ἀπαλλαγῇ τοῦ διώκτου του. Διότι οὗτος, σπογγίσας διὰ μανδηλίου ῥακῶδους τὸ αἰμόφυρτον αὐτοῦ μέτωπον, ἀνέλαβε τὸν δρόμον του, βάλλων βλασφημίας καὶ φοβερὰς κατὰ τοῦ μαθητοῦ του ἀπειλάς.

Ὁ Ζωζὺς ἐγνώριζε πλέον, ὅτι ἀναποδράστως ἐφονεύετο, συλλαμβανόμενος ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ Ἑρακλείου. Ἦκουεν αὐτὸν βρυχώμενον κατόπιν του, καὶ τοι δ' ἐνέτεινε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, τὸ χωρίζον αὐτοὺς διάστημα δὲν ἤυξαν. Παρητήθη λοιπὸν τῆς ιδέας νὰ φθάσῃ εἰς τὴν λόχμην, κ' ἐτράπη πρὸς τὴν πεδιάδα, ἥς τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος, ὑπὸ ὁδῶν διατεμνόμενον, παρεῖχεν εἰς αὐτὸν πλείονας πιθανότητας νὰ διαφύγῃ τὰ βλέμματα.

Ἄλλως, δὲν ἐκίνει τὸν ἀθλητὴν τὸ αἶσθημα μόνον τῆς ἐκδικήσεως ἢ τῆς ἀπὸ τοῦ παιδὸς κερδοσκοπίας· ἐσκέπτετο ὅτι διαβάτης τις ἢ ὄργανον τῆς ἐξουσίας ἠδύνατο νὰ συναντήσῃ τὸν Ζωζὺν, κ' ἐρωτήσας νὰ μάθῃ παρ' αὐτοῦ πράγματα λίαν εἰς τὸν ἀθλητὴν ἐπικίνδυνα. Συμφέρον λοιπὸν εἶχε μέγιστον νὰ μὴ ἡττηθῇ κατὰ τὸν περὶ τάχους ἐκείνον ἀγῶνα.

Ὁ μικρὸς φυγὰς, πνευστιῶν καὶ κάθιδρος, ἡσθάνετο ὅτι ὅσον οὐπὼ ἐξέλειπον αὐτὸν αἱ δυνάμεις. Ἐνῷ δὲ περιέβλεπεν ἐναγωνίως, ἔφθασεν εἰς μέρος, ὅπου πολλοὶ δρόμοι διεσταυροῦντο στενοί, ἐλικοειδεῖς καὶ κατάχλωστοι. Εἰσεχώρησεν ἀδιστακτικῶς εἰς τὸν τραχύτερον καὶ ἐρημότερον φαινόμενον, ἐλπίζων νὰ παραπλανήσῃ τὸν διώκτην του, ἴσως δὲ καὶ νὰ τοῦ διαφύγῃ.

Καὶ ἀληθῶς δὲν ὑπελόγισε κακῶς, διότι ὁ Ἑρακλῆς, φθὰς ἐπὶ τῆς τριόδου, ἐδίστασε μικρόν. Εἶτα δέ, ὑποθέσας ὅτι τὸ κατάκοπον παιδίον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλέξῃ τὴν τραχύτεραν ὁδόν, ἐτράπη τὴν ἀντίθετον.

Ὁ Ζωζὺς παρετήρησεν ἀμέσως τὴν ἐπιτυχίαν του, ἀλλὰ πεπεισμένος, ὅτι ὁ Ἑρακλῆς δὲν ἤθελε βραδύνει ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνην του, προῦχῳρει ὁρμαῖος, ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ κόπωσίς του.

Μετὰ μικρὸν ἐξῆλθεν εἰς μέσον ἀγρῶν καλλιεργημένων, κ' εὗρεθῃ αἴφνης, πρῶτον νῦν ἀπὸ τῆς φυγῆς του, ἐνώπιον ἀνθρωπίνου πλάσματος. Ἦτο γυνή, ἥτις πλανωμένη διὰ νεοθερίστου κανναβῶνος, ἐφαίνετο ἀνερευῶσα τὰ ἡπλωμένον κατὰ γῆς χειρόβολα. Ἐστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὸν παῖδα, κ' ἐνῷ εἰργάζετο ὑπετονθόρουν ἄσματος τι ἢ ἀνεκάγχαζεν ἄνευ φαινομένου λόγου. Ἡ ἐνδυμασία της ἄλλως δὲν ἦτο χω-

ρική, καὶ ἀνεμίμνησκε μᾶλλον τοὺς συρμούς τῆς πόλεως, ὑπὸ τύπον ὅμως ἀσυνήθη καὶ προκαλοῦντα τὴν προσοχήν.

Ὁ νεαρὸς φυγὰς ἐσυλλογίσθη κατ' ἀρχὰς νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῆς γυναικὸς ἐκείνης· ἀλλὰ θορυβηθεὶς ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἥθους καὶ τῶν ἄλλοκότων τρόπων τῆς ἀγνώστου, ἔστη μὴ τολμῶν νὰ τῇ ἀποτείνῃ τὸν λόγον.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΟΙΔΟΣ

Ὁ Ἰταλὸς θεατρῶνης Μαυρίκιος Στρακόσχ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα στενωῶς συνδέεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἰταλικοῦ θεάτρου ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ, ἐξέδωκεν ἐσχάτως τὰ ἀπομνημονεύματά του. Ἐπὶ κεφαλῇς τῶν αἰοιδῶν, ὧν τὸν βίον ἀφηγεῖται ὁ συγγραφεὺς, ὡς εἰκός, εὐρίσκεται ἡ Ἀδελίνα Πάττη, ἡ λιγύμολπος ἀηδὼν τῆς σκηνῆς.

Ἡ Πάττη εἶνε ἀληθὲς τέκνον τοῦ θεάτρου. Ἐγεννήθη αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διότι ἡ μήτηρ της, ψάλλουσα ἐν Μαδρίτῃ εἰς τὴν *Norman* κατελήφθη αἰφνιδίως κατὰ τὴν παράστασιν ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ, ἀποσυρθεῖσα δὲ εἰς τι παρασκήνιον... ἔτεκεν ἐκείνην, ἥτις βραδύτερον ἐμελλε νὰ ἀποκτήσῃ παγκόσμιον φήμην, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀδελίνα Πάττη. Ὡς αἰοιδὸς ἡ Πάττη ὑπῆρξε φαινόμενον πραγματικόν. Ἐξαιτίας ἔψαλλεν, σχεδὸν εἰς τὴν ἐντέλειαν, τὰ τεμάχια τῶν δυσκολωτέρων μελοδραμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀκούσει. Κατὰ τὸ 1850 ὀκταέτις ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φορὰν δημοσίᾳ κατὰ τινα φιλάνθρωπικὴν συναυλίαν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἡ ἐπιτυχία δ' αὐτῆς ὑπῆρξεν ἀληθὲς θρίαμβος. Ἀπὸ τοῦ ὁγδοῦ μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους συνταξιδεύει μετὰ τοῦ Στρακόσχ καὶ πανταχοῦ συρρέουσι νὰ ἴδωσι τὴν μικρὰν αἰοιδόν.—Ὁ Στρακόσχ ἐνυμφεῖθῃ μίαν τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Σαλβατόρε Πάττη, τὴν Ἀμαλίαν Πάττη· ἦτο ἐπομένως στενὸς συγγενὴς τῆς Ἀδελίνας. Μεθ' ὅλην τὴν πρόωρον φήμην της, ἡ μικρὰ Ἀδελίνα δὲν κατεφρόνει τὰς τέρψεις τῆς ἡλικίας της, καὶ ὅταν ἀντέτειναν εἰς αὐτὴν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, εἴζευρε τίνι τρόπῳ νὰ κατεσχύῃ. Οὕτω ποτὲ ἐν Κιγκινιάτῃ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Στρακόσχ νὰ ἀγοράσῃ αὐτῇ πλαγγόνα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οὗτος δὲν ἔδωκε τὴν δέουσαν προσοχήν εἰς τὸ παιδικὸν τοῦτο αἶτημα, ἡ Ἀδελίνα, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραστάσεως, ἤρνετο ἐπιμόνως νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν σκηνήν. Ἐδέησε δ' ὁ γαμβρός της, ὅπως τὴν μεταπείσῃ, νὰ μεταβῇ καὶ ἀγοράσῃ τὸ ἄθρημα. Ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου μέχρι τοῦ δεκάτου πέμ-